

Les Mongols à la conquête de l'Occident

Au temps des croisades, entre 1156 et 1162, un enfant naquit au foyer d'un modeste berger de Mongolie. Cet enfant allait devenir le grand conquérant Gengis Khan, le fondateur de l'empire mongol.

Élevé en véritable nomade, il ne sut jamais lire ni écrire, il n'avait jamais vu une ville. Mais il connaissait mieux que personne la force d'endurance des hommes et des chevaux, capables de galoper à toute allure dans les steppes sans fin. Ayant formé rapidement une armée de cavaliers, il entreprit une série de conquêtes. En 1206, il fut nommé khan ou empereur de toute la Mongolie, et il fit de Karakorum sa capitale.

Plus tard, ses armées, fortes de plus de 100.000 hommes, forcèrent les bastions de la Grande Muraille de Chine qui avait tenu les Mongols en respect pendant quatorze siècles, et s'emparèrent de Pékin, puis de la Corée. Au sud-ouest, ses troupes conquièrent le Turkestan et prirent Samarkand; au sud, elles pénétrèrent en Inde et en Perse; et à l'ouest, ses lieutenants entreprirent des raids jusqu'en Russie méridionale. Quand Gengis Khan mourut, en 1227, son empire s'étendait du Caucase à l'océan Pacifique.

Son fils Ogotai lui succéda. Il fut appelé le Grand Khan et étendit son pouvoir sur la Chine du Sud. Après lui, Koubilaï s'empara de toute la Chine. Il s'adapta facilement à la civilisation chinoise. Son splendide palais fut décrit avec enthousiasme par le voyageur vénitien Marco Polo.

En même temps, à l'extrémité opposée de l'empire, Batou, neveu d'Ogotai, étendait ses ravages en Russie et en Europe orientale. Son armée saccagea Moscou, Kiev et Vladimir, mit la Pologne à feu et à sang et égorga les populations de la Hongrie. Batou fonda, dans les steppes méridionales, un puissant État appelé la Horde d'or. Les khans de la Horde d'or tolérèrent l'existence des anciennes principautés russes, mais ils se réservaient le droit de nommer les souverains, d'établir des garnisons dans les villes et de lever des impôts. A la moindre convocation, les princes russes devaient se rendre à la Horde d'or et se jeter devant le khan, face contre terre. Ce contact étroit et humiliant avec les conquérants mongols eut une influence considérable sur les Russes. Il contribua à séparer la Russie de l'Europe.

Le dernier des grands conquérants venus de l'Est fut Timour Lenk ou Tamerlan. Il commença ses conquêtes à l'âge de vingt-deux ans, en 1358. A sa mort, en 1405, il avait conquis le pays compris entre la Grande Muraille de Chine et Moscou. Aucun despote ne fut un souverain plus éblouissant. Personne avant lui n'a inspiré autant de crainte, aucun prince n'a connu autant d'admirateurs.

Par les conquêtes mongoles, l'Europe est entrée en contact avec la civilisation chinoise, qui avait une avance considérable sur l'Occident.

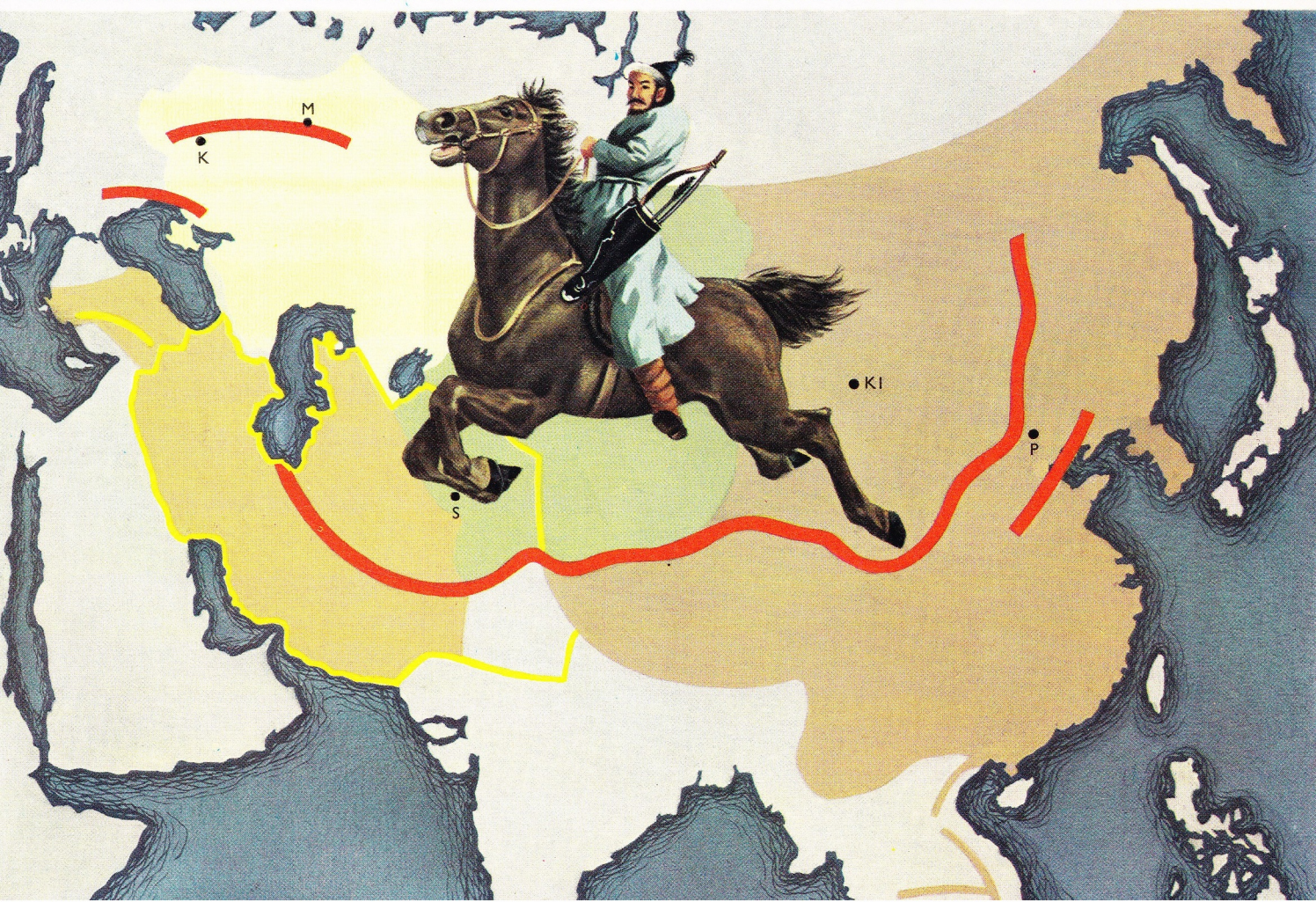
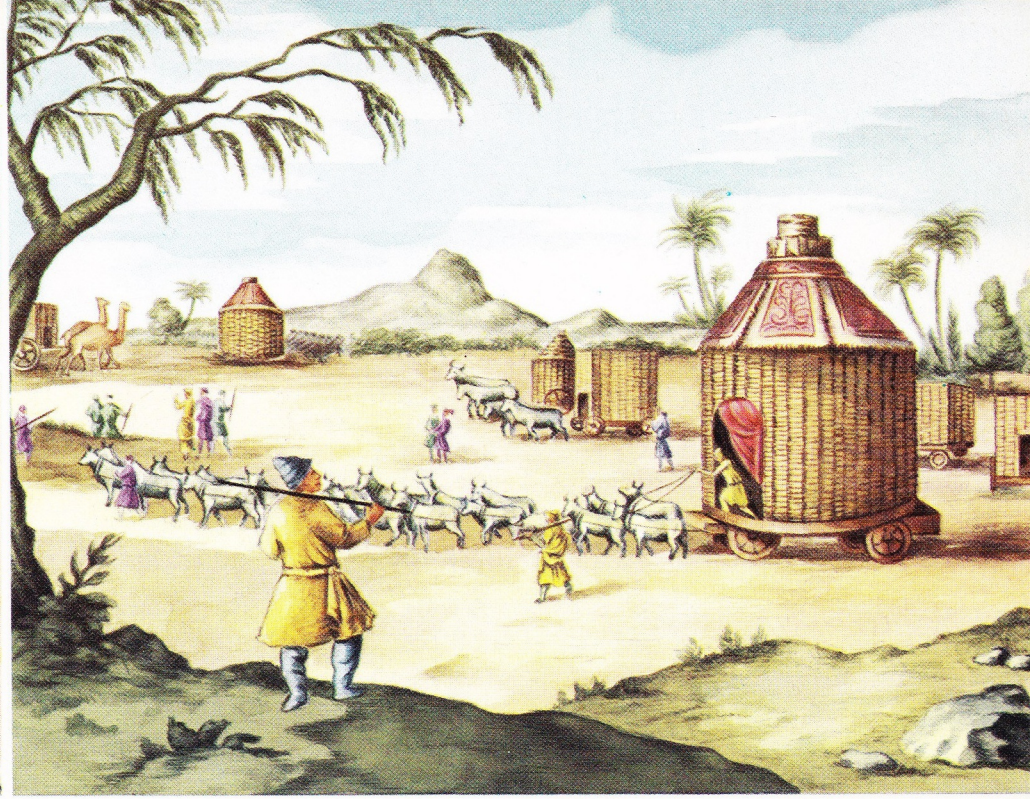
La boussole, la poudre à canon, le papier de chiffons nous sont venus de la Chine.

En haut, à gauche : Gengis Khan et Tamerlan.

En haut, à droite : habitations mongoles sur roues.

En bas : carte de l'Eurasie avec cavalier mongol.

KI = Karakorum. P = Pékin. S = Samarkand.
K = Kiev. M = Moscou.

HET OOSTEN ONTMOET HET WESTEN

Tussen 1156 en 1162, we weten niet precies wanneer, werd in het gezin van een onbelangrijke Mongoolse hoofdman een zoon geboren. De kruistochten waren nog niet ten einde, toen de grote veroveraar Dzjenghiz Khan het levenslicht had gezien.

Dzjenghiz Khan was een kind van zijn tijd. Hij behoorde tot een nomadenvolk en had reeds bijna de middelbare leeftijd bereikt zonder dat hij ooit een stad had gezien of had leren lezen en schrijven. Maar zijn zwerversbloed had hem beter dan bij een landbouwer of een stedeling het geval had kunnen zijn, geleerd hoe mensen en paarden kunnen leven van wat de bodem levert, terwijl ze in korte tijd geweldige afstanden afleggen. Hij bouwde geleidelijk een steeds groeiende horde van gewapende ruiters op en trok daarmee op veroveringstocht. Tegen 1206 had hij zich tot Khan (= keizer) van heel Mongolië laten uitroepen en Karakorum als hoofdstad gekozen.

Later zwermden zijn legers, die meer dan honderduizend man sterk waren, over de Grote Chinese Muur, die de Mongoolse invallers veertien eeuwen had tegengehouden. Zij veroverden Peking en Korea. Naar het zuidwesten bezetten zijn troepen Turkestan en namen Samarkand in bezit. Naar het zuiden drongen ze Indië en Perzië binnen en naar het westen voerden de luitenants van Dzjenghiz Khan diep in het Russische grondgebied overvallen uit. Bij zijn dood, in 1227, strekte zijn rijk zich uit van de Kaukasus tot aan de Noordchinese kust.

Als veroveraar kende hij hoegenaamd geen genade. In Turkestan voerde hij dertigduizend mensen uit een opstandige stad als slaven mee, hij verplichtte een gelijk aantal mensen uit die stad de onmenselijk zware arbeid voor het uitvoeren van zijn wegenbouwplannen te verrichten. De overigen werden onthoofd. Toch gaf hij als heerser blijk van een onverwachte verdraagzaamheid, want hij stond overal zowel de christenen als de moslims en de boeddhisten toe, hun eigen geloof te belijden.

Ogatai, de zoon van Dzjenghiz Khan, die hem opvolgde, stond als de Grote Khan bekend. Hij breidde het Mongoolse Rijk nog in de richting van zuidelijk China uit. Zijn opvolger, Kublai Khan, veroverde

heel China, versloeg de heersers van Amman en Birma en paste zich met overtuiging aan bij de Chinese beschaving. Zijn prachtige hofhouding werd door Marco Polo met het bekende enthousiasme beschreven.

Inmiddels zaaide Ogatai's neef, Batou, aan het andere einde van het rijk, in Rusland en elders in oostelijk Europa, dood en verderf. Zijn leger, bestaande uit lichte ruitery, plunderde Moskou, Kiev en Vladimir, verwoestte Krakau en andere delen van Polen en vermoordde een groot aantal Hongaren.

De Gouden Horde, een machtige staat die Batou in de zuidelijke steppen stichtte, bestond tweehonderd jaar, tot in 1450. De khans van de Gouden Horde lieten de vroegere Russische vorstendommen verder bestaan, echter slechts op de meest vernederende voorwaarden. De khans benoemden de heersers zelf, legerden garnizoenen in alle voornaamste steden en verplichtten elk vorstendom tot het betalen van ontzettend hoge belastingen.

Dit lange en vernederende contact met de Mongoolse veroveraars had een geweldige uitwerking op de Russen. Hun Slavische en Scandinavische voorvaders waren met de beschavingen van de oudheid weinig in aanraking geweest. De weinige sporen van de Griekse byzantijnse beschaving langs de kusten van de Zwarte Zee waren reeds lang door de opeenvolgende golven van invallers zo goed als uitgewist en de invloed van Rome had nooit rechtstreeks de Slavische landen bereikt. Minder dan drie eeuwen na hun bekering tot het christendom, werden ze aan sterke Aziatische invloeden onderworpen. Sinds die tijd is Rusland dan ook steeds een land gebleven, waarvan het karakter als half-Europees en half-Aziatisch moet worden beschreven.

Timur, of Tamerlan, was de laatste van de Grote Mongoolse veroveraars. In 1358, op de leeftijd van tweeëntwintig jaar, begon hij zijn tochten en vóór hij in 1405 stierf had hij een gebied, dat zich van de Grote Chinese Muur tot Moskou uitstrekte, aan zijn macht onderworpen. Zonderling genoeg verzwakte hij zijn eigen kracht door een aanval op de Gouden Horde, waardoor niet lang nadien de Russen in staat werden gesteld de Mongoolse heerschappij van zich af te werpen.

Boven links : Dzjenghiz Khan en (daaronder) Tamerlan. **Boven rechts :** Een Mongools huis op wielen, volgens de beschrijving van Marco Polo. **Onder :** Kaart met de grootste uitbreiding van Mongoolse heerschappij (K1 = Karakorum; P = Peking; S = Samarkand; K = Kiev; M = Moskou).

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.